

LBRIS

We know
books

Siminică

REGELE MUT

convorbiri cu Fabian Anton

EDITURA VREMEA
BUCUREȘTI
2023

spectatori numai sub numele de Siminică, a ieșit la pensie. Cel mai celebru comic al arenei noastre, care a încântat de-a lungul vremii atâtea și atâtea generații de copii, se retrage cu fruntea sus, după ce a cucerit publicul dintr-o mulțime de țări ale lumii și din toate orașele României. Fost acrobat de marcă, Siminică a trecut la comedie, fiind primul nostru comic de factură modernă, devotat profesiei și cu o singură credință: bucuria publicului. El a îmbinat perfect acrobația cu umorul și a muncit în arenă cu o pasiune greu egalabilă. După 42 de ani de muncă, mâinile lui Siminică arată ca ale unui cioplitor. „În circ am trăit cei mai frumoși ani, cele mai adânci bucurii și tot pe arenă am lăsat picături de sudoare și de sânge”. După opt fracturi de brațe și picioare, Siminică a revenit în arenă numai și numai pentru bucuria spectacolului. După mii și mii de reprezentații, Siminică s-a retras cu inima strânsă. Ar fi vrut să mai rămână dar, dintr-un adânc respect pentru publicul său, n-a vrut să coboare nivelul momentelor sale comico-acrobatice. Conștiință de artist, el a preferat retragerea demnă în favoarea aplauzelor de complezență. „Și totuși, știu că există un public care mă așteaptă. Gândul că l-aș putea dezamăgi mă face să nu revin, după cum marea mea dragoste pentru circ și pentru spectatori îmi dă ghes să mă întorc în manej”. Un mare artist al arenei se retrage cu fruntea sus. Un mare artist rămâne în conștiința spectatorilor.

(C.N.)

CUPRINS

Cuvânt-înainte.....	5
Născut în cușca leilor.....	7
Debutul.....	27
De la Maria Tănase la Giuliano Gemma.....	35
Leni.....	42
De la „August Prostu” la marele Ciacanica.....	52
Sidoli.....	87
Un Karandache al românilor.....	108
Sub lupa Securității.....	117
Iosefini.....	137
ADDENDA	
Amintiri despre Siminică.....	142
Presa despre Siminică.....	151

LIBRIS | We know books
din șoseaua Ștefan cel Mare a rămas inedită mai bine de 25 de ani și, datorită editurii Vremea, vă este dăruită integral abia acum, când comemorăm cinci ani de la plecarea dintre noi a celui mai mare comic-acrobat al cercului românesc.

Fabian Anton

NĂSCUT ÎN CUȘCA LEILOR

– Maestre, aș vrea să începem convorbirea noastră cu un citat dintr-un articol foarte interesant apărut acum aproape 70 de ani. O să vedeți de ce zic să începem așa...

– Hai să auzim.

– Este un articol apărut într-o revistă celebră din perioada interbelică, un text intitulat „Distracții populare”. Spune așa aici:

„Am pornit-o într-o duminică, așa cum pornește omul fără treabă, dornic să cunoască curiozitățile Capitalei sau să-și omoare câteva ceasuri libere, cutreierând mahalalele. De aceea am luat-o razna fără destinație, hotărât să consult pe cea dintâi hai-mana de periferie sau pe cel dintâi pierde-vară, care mi-ar fi putut da un program pentru cele două ore pe care le aveam de pierdut.

Și, după o raită prin câteva străzi periferice, am găsit ceea ce căutam: un maidan – unul din acele maidane pe care se joacă de obicei copiii sau care servește de Cazino sub cerul liber derbedeilor mahalalei. O droaie de gură-cască asista la demonstrațiile unui „maestru” care, sub forma unor ingenioase și senzaționale jocuri la noroc, buzunărea asistența.

Când am descins din automobil, duzina de gură-cască a zburat ca un stol de păsărele. Singur, „maestrul” – un tip de bătrân pușcăriaș, având mâinile tatuate și un formidabil breton sub șapca-i apășească trasă pe frunte – înfruntă pericolul vizi-tei mele. După atâta experiență, „maestrul” deo-sebea cu ușurință și de departe periculoșii agenți polițienești de simplii și inofensivii... particulari.

De aceea am și fost primit cu bunăvoință și după câteva clipe... ne împrietenirăm...

– Și cu ce v-aș putea servi?

– Cu un sfat: să-mi spui unde aș putea găsi cele mai interesante distracții populare...

„Maestrul”, care între cele cincisprezece mese-rii pe care le are mi-a prenumărat și pe aceea de „comediant”, se gândi o clipă, apoi îmi enumeră toate „circurile” ambulante aflătoare în Capitală, toate resturile de menajerii de la periferii, și o nesfârșită listă de panorămi, panoptice și distrac-ții americane aflătoare în Obor, Gropile lui Ouatu, Tei, Buzești și alte centre de care, spre rușinea mea n-am auzit niciodată...

I-am făgăduit că voi vizita careva „centre” – ceea ce i-a procurat o legitimă mulțumire, pentru că, în indiferența publicului pentru asemenea „manifes-tări artistico-distractive-populare” – mai sunt... oameni care apreciază... acest gen în completă decadentă!

În preajma sezonului Moșilor, „distracțiile popu-lare” din toate cartierele periferice se îndreaptă către Obor, pe locul unde se ridică, cu mult înainte de vreme, panorămi, circuri, menajerii, leagăne, și

feluritele distracții, unele mai interesante și mai senzaționale decât altele.

Moșii – fără îndoială – concentrează toată această lume de cabotini căzuți pe ultima treaptă a mizeriei, toată naivitatea, șarlatania și grotescul acestor „dis-tracții” care se multiplică dezasperant, la infinit, ca o necesitate a unor oameni care le reclamă impe-rios... De aceea – după indicațiile „maestrului” cu mâinile tatuate – nu mi-a fost tocmai greu să des-copăr câteva din „distracțiile” pe care le căutam... Le-am găsit în Obor, aciuat pe figurile proaspăt delimitate pentru apropiatul Târg al Moșilor...

Un prim „număr senzațional” – e faimosul „Edi-son-Kiromat – Automat – minunea secolului”, în jurul căruia se strânsese o sumedenie de copii, de ungueroaice și de domnișoare venite din toate mahalalele Capitalei.

Un om mustăcios, arămiu, grav, cocoțat pe „mașina electrică de ghicit în palmă”, dădea din când în când explicații:

– Americanii au ajuns departe.

Ei nu ghicesc în cafea, în stele sau în cărți; ghicesc în palmă cu ajutorul electricității... Edison a inven-tat această minune! Cu 5 lei oricine află științificește trecutul, prezentul, viitorul! Nou! Senzațional!

Publicul privește cu uimire aparatul năzdrăvan. Dar uimirea devine și mai mare când omul apasă palma pe niște cuișoare de fier care dau impresia că mașina descarcă curenți electrici misterioși. Se învârtește o roată care luminează becurile, dar de electricitate în palmă sau în corp nici pomeneală... După câteva secunde, în schimbul taxei de cinci lei,

fiecare primește un bilet exact cu același cuprins pe care-l au biletele de papagal: „Planetar” pentru copii, pentru femei și pentru bătrâni...

La un moment dat, un soldat-ordonanță face scandal. Mașina i-a scos un bilet de... femeie...

– Asta-i șarlatanie, exclamă soldatul indignat...

– Nu se poate! răspunse omul mustăcios și arămiu care scotea cu gravitate biletele de ghicit. Edison-Kiromat-Automat nu minte...

– Dar nu vezi că nu-s femeie? răcni soldatul în culmea deznădejdiei...

– Ei și? Ai umblat, se vede treaba, de curând cu mâna pe o femeie... și mașina i-a ghicit ei! Mașina nu minte, mă-nțelegi?

„Publicul” făcu haz de această întâmplare și ordonanța plecă rușinată blestemând mașina americanului care simte și spune ce se petrece în bucătăria stăpânului...

Menajeria Bercuini

Doi oameni, îmbrăcați în largi livrele roșii de circ, poșteau, în strigăte disperate, lumea la menajerie:

– Ce vedeți afară, viu și natural înăuntru. Numai cu trei lei se pot vedea urși mănăcatori de oameni, șerpi, maimuțe, vulturi, animale sălbatice nemai-văzute!

Oamenii cu fața osoasă și neagră – un fel de cărbunari sau țigani ursari – îmbrăcați în livrele roșii zdrențuroase – strigau cu glasuri răgușite,

minunile secolului – în fața a douăzeci de gură-cască, care, ca și mine, admirau menajeria...

Biata menajerie! Un simulacru jalnic de adăpost al câtorva animale sălbatice, îmbătrânite, nemâncate și pedepsite să ducă viața de sărăcie și de vagabondaj a micii menajerii...

Printre foile de cort, rupte și înnegrite de vitregia vremurilor, ochii spectatorilor curioși zăresc câteva colivii cu gratii de fier... Sunt resturile unei menajerii care respiră nemărginita tristețe a lucrurilor care au supraviețuit unui incendiu sau unui naufragiu...

În fața cortului-menajerie, pe estrada de scânduri prăfuite, întregul „personal” – compus din cei doi „îmblânzitori de fiare”, și un țigan oribil grimat într-un fel de clown, – prezintă câteva animale de atracție.

Clovnul țipă dintr-o pâlnie uriașă de tinichea, îmblânzitorii agită înfuriați lanțuri de fier.

Un urs, probabil înțepat cu acul, scoate strigăte de durere. Două maimuțe cu chip de om fac giumbușlucuri pe un pedestal de lemn, în timp ce unul din îmblânzitori prezintă un șarpe...

Ursul, maimuțele și șarpele privesc rugător publicul ca și cum l-ar îndemna să-i încurajeze, în semn de compătimire.

În menajerie „îmblânzitorul”, care în fond n-are nimic comun cu menajeria, pentru că meseria lui e cu totul alta, – prezintă animalele:

„Marin, sau ursul de la Expoziție” e cunoscut publicului bucureștean după isprava pe care a

făcut-o cu ani în urmă. A smuls mâna fetiței comisarului Negreanu, pe care a mâncat-o...

Ursul este, într-adevăr, de o mărime neobișnuită – un urs mâncător de copii; de aceea copilașii își ascund fața cu groază.

În fața ursului, două maimuțe, „Sandu” și „Gipsi” s-au luat la bătaie. „Gipsi” s-a uitat în oglindă, și-a aranjat freza și când „Sandu” s-a repezit să-i ia prețiosul obiect, ca un simplu bătauș din Obor, i-a repezit o pereche de palme. Apoi, apucându-l de freză, începu să-l târnosească.

O a treia maimuță – un pui cu înfățișarea de copil degenerat – interveni de partea lui „Sandu” și păruiala a durat câteva minute, spre marea bucurie a copiilor care băteau din palme cum aplaudă lumea la box.

Deasupra coliviei unde se petrecea bătaia, un animal curios, cu ochii galbeni, nemișcați, ca două bucățele rotunde de sticlă colorată. Un animal căruia dresorul improvizat îi spune „fenomenul nemaivăzut – jumătate vulpe jumătate maimuță”. Este în orice caz o ciudățenie: un cap de vulpe cu ochi de bufniță, înfipt într-un trup de maimuță...

Într-o colivie izolată, un vultur bătrân și pleșuv doarme... Regele munților, cu aripile frânte, în umilința unei captivități rușinoase, nu poate dori decât moartea sau somnul...

Și vulturul doarme.

Alături, un șarpe. Un „îmblânzitor” povestește lucruri extraordinare despre reptila care, până una-alta, pare un pui de șarpe de casă cu capul strivit.

Spectatorii admiră spectacolul ieftin și trist al acestor lighioane prostituate de mizerie, de bătrânețe și de foame; apoi strecurându-se ușor pe lângă perdeaua peticită de la intrare, dispar în mulțimea de oameni care ascultă în fața menajeriei povestea minunilor pe care le-au săvârșit aceste fiare probabil când erau tinere și huzureau în pădurile sălbatice.

Vechiul sport al „bărcilor aeriene” este în floare. Oamenii se distrează în bărcile pe care, în leagăn, le saltă în văzduh, cu ajutorul frânghiilor, până sus, în linie orizontală.

Flăcăi și fete se întrec: care se ridică mai sus cu barca? Flăcăii au impresia că sunt... marinari zburători comandând bărci care, în locul apei, se luptă cu aerul!

Râsete, glume.

Câte o domnișoară cu buzele vopsite cu vopsea unei întregi drogherii, are amețeală. Fata țipă de-ți ia urechile, în timp ce „cavalerul” își arată bărbăția, înălțând barca sus, tot mai sus!

La coborâre, tineretul care s-a distrat „dându-se în bărci”, glumește. Glume grosolane, care roșesc până și pantofii „domnișoarelor”.

Câte un incident, ici și colo – un ecou al vechilor certuri începute în mahala, sau vreun incident al flirtului împins prea departe – este repede potolit de bătrânul grec, proprietar al acestei „distracții populare”.

Aici, cortul, deopotrivă de zdrențuit ca și toate celelalte care adăpostesc „distracțiile populare”, este ceva mai ridicat, pentru că la intrare se înalță estrada pe care apare destul de des întreaga „trupă” a arenei „Georges”.

„Trupa” compusă din clovni, atleți, acrobați, fachiri, face „numere” de probă pe estradă, în sunetele muzicii căreia publicul îi spune „șapte găște”.

Publicul nu prea apreciază arta arenei „Georges” și de aceea „artiștii” oferă marfa pe gustate...

În sunete asurzitoare, în țipete disperate, clovni, domnul Georges – directorul – și țiganul care face pe casierul, controlorul, electricianul și omul de încredere al întreprinderii, cheamă publicul.

– Pofțiți, domnilor! Reprezentația începe. Începe chiar acum!

Sus, pe estradă, atletul își bate furios mușchii pentru ca publicul să vadă că nu-i înșelătorie; clovni fac giumbușlucuri, artistele îmbrăcate cu costume în culori strigătoare dansează, ridicând nori de praf...

Un spectacol oribil în care cabotini își chinuiesc trupurile ca să atragă publicul...

– Pofțiți, domnilor, reprezentația începe...

„Trupa” coboară – prefăcându-se că se duce în „arenă”. Dar arena e goală și trupa se întoarce pentru a repeta, pentru a nu știu câta oară, disperatul îndemn adresat publicului.

După ce operația se repetă de câteva ori și după ce puținii spectatori ocupă primele locuri, reprezentația începe...

O vulgară și naivă parodie de numere de music-hall. Câte un „artist” care încearcă să smulgă prin trucuri meșteșugite entuziasmul publicului. Aici, în arenă, publicul e pretențios. Câte unul din stalurile improvizate cere artistului să repete figura, când n-a executat-o cum trebuie.

Și artistul – biet cabotin pierdut în această viață de mizerie și de simulacru de artă – se execută, pentru că... aici își câștigă pâinea!

Clovnul, un biet bătrân care-și duce zilele de azi pe mâine, face ce poate: câte o glumă, o tumbă, o „boscărie” – într-o supremă încordare de a smulge măcar un surâs – dacă nu un hohot de râs – publicului tiran. A fost bietul om în tinerețe de toate: atlet, acrobat, luptător de circ; a făcut pe omul-șarpe, omul fără oase, omul care sare prin cercul de foc; a fost fachir, „mâncător de foc” și a făcut o carieră glorioasă, dar prost răsplătită de oameni și de antreprenorii de spectacole.

Acum face pe clovnul, cum se pricepe, mulțumit că domnul Georges nu-l aruncă pe drumuri ca pe o cârpă netrebnică și că publicul nu-l huiduește...

„Numerele” se succed, monotone și insipide, între aplauzele a două-trei clacheuri – colegi de cabotinaj – și ale câtorva copii intrați prin fraudă prin spărtura cortului din spatele „arenei”.

La ușă, la plecare, o „artistă” cu fața scofâlcită și cu ochii duși în fundul capului, mă întrebă cu un aer de vulgară cochetărie:

– V-a plăcut, nu-i așa?

– Cum de nu! Mai vin și mâine!”